

Nr 79.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för utförande av en kraftledning från Gällivare för elektrifiering av vissa delar av Norrbottens län m. m.; given Stockholms slott den 8 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Th. Borell.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1929.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Borell:

I innevarande års statsverksproposition (Utgifter för kapitalökning, bilaga 2, punkt 28) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas i ämnet, för utförande av en kraftledning från Gällivare för elektrifiering av vissa delar av Norrbottens län för budget-

året 1929/1930 beräkna ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Då utredningen i detta ärende numera slutförts, anhåller jag att få upptaga detsamma till behandling. Därvid torde jag till en början få erinra om följande.

Med skrivelse den 9 februari 1928 överlämnade *länsstyrelsen i Norrbottens län* en genom dess försorg verkställd utredning angående elektrifiering av Gällivare, Tärendö, Korpilombolo, Junosuando och Pajala socknar av Norrbottens län.

Utredningen utgick ifrån att genom statens försorg och på dess bekostnad skulle framdragas en kraftledning från Gällivare till en punkt omkring 11 kilometer söder om Tärendö samt att kraft från Porjus kraftverk skulle tillhandahållas till samma pris som i Norrbottens kustland. För utförande av distributionsanläggningar och handhavande av distributionen av elektrisk energi skulle bildas två ekonomiska föreningar u. p. a., den ena för Gällivare socken och den andra för de övriga socknarna tillsammans. Utredningen utgick vidare ifrån att intressenterna i dessa företag skulle i största möjliga utsträckning bidra med naturaprestationer, varigenom lånebehovet skulle begränsas till det minsta möjliga. I den mån anläggningskostnaden ändock komme att överskrida den summa, som med lämpliga årsavgifter kunde förräntas och amorteras, skulle överskjutande belopp genom kontanta insatser avbetalas vid företagets igångsättande.

Länsstyrelsen meddelade, att vid sammanträde inför länsstyrelsen den 14 januari 1928 med ombud från de av elektrifieringen berörda socknarna enighet vunnits om vissa ekonomiska grundlinjer, som syntes kunna möjliggöra företagets genomförande. Då emellertid denna fråga motionsvis förts inför 1928 års riksdag samt motionärerna med begagnande av en del av den genom länsstyrelsens försorg verkställda utredningen utan samråd med länsstyrelsen framlagt ett eget förslag till frågans lösning, ansåge länsstyrelsen det icke vara lämpligt att samtidigt därmed framlägga ett annat förslag, varför länsstyrelsen endast överlämnade berörda utredning för den åtgärd, som kunde finnas lämplig.

I den av länsstyrelsen omnämnda *motionen* (II: 12) hemställdes, att riksdagen måtte *dels* i skrivelse till regeringen i enlighet med i motionen angivna riktlinjer begära utredning och förslag angående åtgärder för en planmässig och allmän elektrifiering inom Norrbotten, *dels* anslå erforderliga medel för byggandet av en överföringsledning från Gällivare till Tärendö, *dels ock* anslå 350,000 kronor som bidrag för byggandet av distributionsledningar i Gällivare, Junosuando, Tärendö, Pajala och Korpilombolo socknar.

Statsutskottet (utlåtande nr 39) ansåg med hänsyn till den av länsstyrelsen igångsatta, pågående utredningen något riksdagens ståndpunktstagande i frågan icke då påkallat eller lämpligt.

I enlighet med utskottets hemställan blev motionen av *riksdagen* avslagen.

Med anledning härav har *länsstyrelsen i Norrbottens län* slutligen utformat ett förslag i ämnet samt i skrivelse den 26 maj 1928 framlagt detta förslag.

Utlåtanden i ärendet hava avgivits av *vattenfallsstyrelsen* den 29 augusti 1928, av *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* gemensamt den 10 januari 1929 samt av *statskontoret* den 23 januari 1929.

Beträffande den allmänna gången av elektrifieringsfrågornas utveckling inom länet anförde *länsstyrelsen i Norrbottens län* i sin skrivelse den 9 februari 1928 till en början följande:

Under trycket av kristidens svårigheter i fråga om belysning och tillhandla-

hållande av kraft igångsattes även i Norrbottens län en hel del kraftverksbyggen ungefär samtidigt med motsvarande rörelse i landets sydligare delar. Men det skedde ganska planlöst och utan sammanhang. Strax efter landshövdingen Malms tillträde till ämbetet under år 1917 föranstaltades därför av länsstyrelsen om bildande av Norrbottens läns elektricitetsförening och uppgörande av en plan för elektrifiering av alla sådana delar av länet, där en dylik kunde anses ekonomiskt genomförbar under överskådlig tid. Arbetet uppdrogs åt aktiebolaget Vattenbyggnadsbyrån i Stockholm i samråd med driftchefen vid Porjus kraftverk, civilingenjören G. Dahlbäck, och i september 1918 förelåg planen färdig. Den var naturligtvis ej avsedd att slaviskt följas men väl att angiva den lämpliga stommen till elektrifiering av länets mera bebyggda delar. Tack vare densamma hade också åtskilliga olämpliga projekt avstyrts och en någorlunda nöjaktig koncentration av kraftnätet erhållits.

Emellertid visade det sig, att en del av de från början byggda mindre kraftstationerna icke ägde tillräcklig vattentillgång under vintern för att motsvara det successivt ökade kraftbehovet. Länsstyrelsen vände sig därför under hand till vattenfallsstyrelsen för att söka genom dess försorg få den befarade kraftbristen avhjälpt. Det visade sig också möjligt och ekonomiskt lämpligt att tillföra Norrbottens kustland kraft genom järnvägens kraftledning, och allt sedan 1923 funnes på detta sätt en anknötning mellan statens kraftverk i Porjus samt de elektriska ledningsnäten i Norrbottens läns kustbygd, så att vederbörande distributörer där kunde få sitt behov av kraft fyllt.

Fristående härifrån vore elektrifieringen av Tornedalens nedre delar verkställd genom Ekfors kraftaktiebolag, vilket ej hade någon anknötning till Porjus men som torde hava sin kapacitet i full utsträckning tagen i anspråk. Dessutom funnes ett och annat enstaka likaledes fristående företag, dock utan större betydelse.

Även elektrifieringskommittén, som tillsattes år 1917 för att uppgöra förslag till en planmässig elektrifiering av Sveriges landsbygd, hade ägnat uppmärksamhet och arbete åt problemet att elektrifiera Norrbottens läns landsbygd. Redan 1918 gjordes en preliminär utredning och i elektrifieringskommitténs tryckta meddelande nr 16, till vilket i övrigt hänvisades, funnes i sammanfattning angivna de riktlinjer för länets elektrifiering, vilka sedan i huvudsak följts.

Länsstyrelsen anförde vidare, att under utredningens gång en särställning kommit att intagas av Gällivare, Tärendö, Korpilombolo, Junosuando och Pajala socknar. Härom yttrade länsstyrelsen:

Även inom dessa socknar hade man tidigt sökt att finna en lösning av belysnings- och kraftfrågan, närmast med tillhjälp av lokala vattenkraftkällor, och både länsstyrelsen samt länets elektricitetsförening lämnade sitt bistånd för undersökning av en del olika projekt. Till sist blev det emellertid klart, att det icke vore möjligt att med någon lokal kraftkälla finna en lösning, som tillfredsställde det nuvarande behovet och innebure möjligheter till utveckling och som låge inom den ekonomiska rimlighetens gräns. De, som ivrigast längtade efter det elektriska ljusets välsignelser, slogo sig då tillsammans i mycket små lokala företag, som erhöilo kraft från en fotogenmotor eller dylikt (två sådana lokala företag funnes). De övriga fingo tills vidare resignera.

Emellertid ville icke länsstyrelsen uppgiva tanken. Det vore, enligt länsstyrelsens mening, knappast någon annan bygd i Sverige, där den elektriska kraftens spridning över bygden vore av så stor ekonomisk och folkpsykologisk betydelse. Vintern med sin kyla och sitt mörker utgjorde ju i dessa trakter ett svårt hinder för många slag av mänsklig verksamhet, och den nödtvungna

overksamheten födde lätt dådlöshet och lojhet. Kylan kunde ju besegras inom huset, men en verklig seger över mörkret hade vunnits först genom det elektriska ljuset. I detta hade man en energispridare av den största betydelse, och det torde ej lida något tvivel om att den elektriska kraften skulle bli av stor välsignelse både för den andliga och materiella utvecklingen i denna bygd. Och å andra sidan vore det påtagligt, att skulle denna bygd, kanske den nationellt ömtåligaste, som rymdes inom landets gränser, på grund av omständigheternas makt bli utan den källa till andlig och materiell livaktighet, som låge i tillgången till elektrisk kraft för befolkningen, så skulle därav uppstå och vidmakthållas ett missnöje och missmod, som skulle verka nedslående och skadligt i många avseenden.

Under åren 1923—1924 inträffade en händelse, som gav planerna på den övre finnbygdens elektrifiering en kraftig stöt framåt. Då togo nämligen funderingarna på att lösa elektrifieringsfrågan för den stora Jukkasjärvi församlings landsbygd fast form. Initiativkraftiga män inom denna församling lyckades då i samarbete med länets elektricitetsförening förena ett stort antal byar inom församlingen och bilda Jukkasjärvi sockens belysningsförening u. p. a. och med denna förenings stadgar som grund hade sedermera detta företag lyckligen genomförts och allt sedan dess drivits.

Det återstod nu att lösa elektrifieringsproblemet för socknarna Gällivare, Korpilombolo, Tärendö, Junosuando och Pajala. De förut omnämnda förundersökningarna och kompletterande dylika i samråd med vattenfallsstyrelsen gävo vid handen, att den lämpligaste lösningen av detta problem vunnos genom att basera anläggningen på kraft från Porjus och framdraga en huvudledning genom Gällivare socken till lämplig punkt i Tärendö socken samt organisera elektrifieringen i två av varandra oberoende andelsföretag, ett omfattande Gällivare socken samt ett annat omslutande övriga fyra socknar.

Med ekonomiskt stöd av länsstyrelsen utarbetades nu av Norrbottens läns elektricitetsförening ett förslag till elektrifiering av ifrågavarande fem socknar, organiserade i två företag, på den grundvalen, dels att staten skulle bekosta ovannämnda huvudledning, dels att de båda föreningarna skulle var för sig ekonomiskt grundläggas efter i huvudsak samma regler, som gällde i stadgarna för Jukkasjärvi sockens belysningsförening.

Utredningen, vars tekniska del ombesörjts av Norrbottens elektricitetsförenings ombudsman, ingenjören Z. Gerdin, vore bifogad länsstyrelsens skrivelse.

Länsstyrelsen lämnade härefter en kort redogörelse för utredningen och dess resultat. I enlighet härmed skulle medlemmar i distributionsföreningarna för varje andel svara för dels ett belopp av 100 kronor, varav 25 kronor skulle inbetalas kontant och på återstående 75 kronor lämnas förbindelse, och dels naturprestationer till ett värde av 75 kronor i Gällivare socken och 60 kronor i övriga socknar. Fullgjordes dessa förpliktelser, kunde medlemmarna beräknas erhålla elektrisk energi enligt en taxa med en fast årlig avgift av 10 kronor per andel och en förbrukningsavgift av 15 öre för kilowattimme. För en medelstor gård med en normal anslutning av fem andelar beräknades totala årskostnaden bli 65 å 75 kronor.

Slutligen anförde länsstyrelsen i berörda skrivelse den 9 februari 1928:

Förslaget blev färdigt i november 1925 samt remitterades därefter till de kommunala myndigheterna i de berörda kommunerna. De i anledning härav avgivna yttrandena, av vilka det sista inkom i april 1927, bekräftade befolkningens livliga önskan att få elektrifiering genomförd i respektive bygder, men

av alla yttranden framginge, att man icke ansåge bygden mäktad med genomförandet på de grunder, varpå förslaget byggts.

Såsom mycket belysande för den kostnad, som skulle komma att drabba föreningens olika medlemmar, bifogades en av Gällivare kommuns kommitté utarbetad sammanställning.

I föreliggande skick kunde sålunda ej länsstyrelsen framlägga förslaget för Kungl. Maj:t med hopp om framgång, utan måste man söka få den ekonomiska grunden så ändrad, att bygdens befolkning själv trodde på förslagets genomförbarhet. Det kunde erinras, att de ekonomiska förhållandena i dessa bygder, som alla hade karaktär av skogsbygd, under de senast gångna åren varit dåliga på grund av trävarumarknadens läge. Härav hade följt en pessimistisk syn på de ekonomiska möjligheterna. En viss ljusning torde dock numera kunna skönjas.

För att kunna föra frågan framåt var det emellertid nödvändigt att söka forma ut nya linjer i samråd med befolkningen i alla dessa socknar. Därför utsändes under sensommaren och hösten 1927 ingenjören Gerdin i alla de berörda socknarna för att hålla upplysningsföredrag samt för att uppmana socknarna att utse ombud för att gemensamt föra frågan framåt. Det var nämligen uppenbart, att den tilltänkta lösningen endast kunde möjliggöras genom ett samarbete mellan de ifrågakvarande socknarna.

Sedan detta förberedande arbete undangjorts, sammanträdde ombud från de berörda socknarna inför länsstyrelsen den 14 januari 1928.

I sin skrivelse den 26 maj 1928 anför länsstyrelsen, att man vid nämnda sammanträde enats om vissa ändringar i de ekonomiska grundlinjerna och att ombuden varit eniga därom, att frågan om visst skäligt bidrag av socknarnas allmänningssonder till naturaprestationerna borde kunna lösas efter dessa linjer. Dessa nya grundlinjer och därpå baserad finansplan vore i detalj utformade i en upprättad »Förnyad ekonomisk utredning» av ingenjören Gerdin. Vidare anför länsstyrelsen:

Med några ord torde beröras den i yttranden från en del socknar anförda tanken, att vattenfallsstyrelsen även skulle bygga de högspända distributionsledningarna till varje by. Den närmaste följden härav skulle ju bliva, att den anläggningsskostnad, som skulle förräntas, måste ökas med naturaprestationernas värde samt den högre byggnadskostnad, som bleve en följd av vattenfallsstyrelsens högre byggnadsstandard. Vattenfallsstyrelsen, som arbetade under press av ett av statsmakterna fastställt krav på förräntning, måste givetvis hava dessa räntekostnader täckta, vilket då endast kunde ske genom höjning av kraftprisen. Då det redan vore vitsordat, att kraftprisen låge i överkant, syntes denna väg sålunda icke framkomlig, med mindre staten lämnade motsvarande högre anslag. Denna väg ville länsstyrelsen emellertid icke rekommendera. Hela denna fråga torde icke kunna lösas utan att staten lämnade en rätt så kraftig extra hjälp till dess genomförande, men å andra sidan måste därvid krävas, att bygdens befolkning manifesterade sitt intresse och sin starka vilja att lösa frågan genom en personlig insats, som då ej kunde givas lämpligare form än naturaprestationer.

Länsstyrelsen hölle därför före, att det i utredningen förutsatta kravet på naturaprestationer borde bibehållas i oförändrad utsträckning, men vore för sin del beredd att tillstyrka, att de olika socknarnas allmänningssonder finge bidra till täckande av viss skälig del av naturaprestationernas värde. Av de ifrågasatta socknarna saknade Korpilombolo egen allmänningssond, och Masugnsbyn låge inom Jukkasjärvi socken, varför dessa områden borde på annat sätt erhålla en motsvarande kompensation. Denna fråga torde emellertid kun-

na ordnas i annat sammanhang och behövde ej nu inblandas i den framställning om statsmakternas stöd, som härmed åsyftades.

Föreliggande
elektrifierings-
förslag.

Det av länsstyrelsen i enlighet härmed slutligt utformade förslaget innebär i huvudsak följande:

Av de fem ifrågavarande socknarna bildas två av varandra oberoende distributionsområden, det ena avseende *Gällivare socken* och det andra omfattande *Korpilombolo, Tärendö, Junosuando och Pajala socknar, nordöstra finnbygden*.

En huvudledning för 20,000 volts spänning framdrages från Gällivare förbi Leipojärvi till en å utredningen bifogad karta angiven punkt omkring 11 kilometer söder om Tärendö kyrkoby. Från huvudledningen utgrenas distributionsledningar för 20,000 volts spänning, nämligen i *Gällivare socken* från Leipojärvi till byarna Sakajärvi, Liikavaara, Alavaara, Purnuvaara, Markitta, Nilivaara, Vettasjärvi, Käöntöjärvi, Leipojärvi, Palohuornas, Purnu, Kilvo, Nattavaara, Lillberget, Sammakko, Ullatti, Hakkas, Yrttivaara, Mäntyvaara, Storberget, Saarvisvaara, Skröven, Torasjärvi och Torrivaara samt i *nordöstra finnbygden* från huvudledningens ändpunkt till Masugnsbyn samt till byarna Junosuando, Kangos, Tornefors och Lovikka i Junosuando socken, Tärendö och Kainulasjärvi i Tärendö socken, Anttis, Erkheikki, Juhonpieti, Sahavaara, Kaunisvaara, Pajala, Kieksisvaara, Kengis och Sattajärvi i Pajala socken samt Narken, Nuoksujärvi, Jerijärvi, Ohtanajärvi, Lahdenpää och Korpilombolo i Korpilombolo socken.

Omfattningen av och den beräknade kostnaden för anläggningarna skulle bliva följande:

	Högspänningsledningar 20,000 volt	Lågspänningsledningar 220/127 volt	Transformatorstationer	K o s t n a d		
				Naturaprestationer (approx. värde)	Kontant	Summa
				Kronor	Kronor	Kronor
	Km.	Km.	Antal			
Huvudledningen	85	—	—	—	340,000	340,000
Gällivare socken	210	94	26	175,000	275,000	450,000
Nordöstra finnbygden	215	139	24	175,000	330,000	505,000
Summa	510	233	50	350,000	945,000	1,295,000

Naturaprestationerna utgöras i huvudsak av leverans och transport av stolpar och strävor, stolpresning och strävning, brytning och transport av kilsten, transport av isolatorer, krok och tråd till uppsättningsplatserna, skogsröjning, hantlangning vid stakningen, tråddragning och isolatorskruvning, diverse andra transporter samt logi och kost åt montörer.

Finansplanen bygges på följande grunder:

1. Huvudledningen bygges och bekostas helt av staten genom vattenfallsstyrelsens försorg.

2. Vattenfallsstyrelsen tillhandahåller kraft för Gällivare socken vid Leipojärvi och för nordöstra finnbygden vid huvudledningens ändpunkt för samma pris som i Norrbottens kustland eller omkring 150 kronor för kilowatt och år inklusive förbrukningsavgiften.

3. För vardera området bildas en *ekonomisk förening u. p. a.*, som skall utföra distributionsanläggningarna inom området samt sedermera ombesörja distributionen och driften. Varje medlem av föreningen tecknar andelar i visst förhållande till anslutningen på följande sätt.

För de fem första förbrukningsenheterna tecknas en andel per förbrukningsenhet. Äro förbrukningsenheterna flera än fem, tecknas därutöver en andel för två förbrukningsenheter. Såsom förbrukningsenhet räknas varje lampa upp till 50 normalljus (40 watt) och varje ansluten motorhästkraft. För lampor större än 50 normalljus (40 watt) räknas en förbrukningsenhet för varje påbörjat 50-tal normalljus (40 watt). För industriella anläggningar tecknas 1—3 andelar per förbrukningsenhet.

Anslutningen till föreningarna beräknas till följande antal andelar:

	Gällivare socken	Nordöstra finnbygden
Byamännen	2,900	3,300
Kommunerna	100	400
Allmäningsfonden för en planerad kvarnanläggning	300	—
	Summa 3,300	3,700

Varje andel svarar för dels ett belopp av 100 kronor och dels naturaprestationer, uppgående i Gällivare socken till 75 kronor och i nordöstra finnbygden till 60 kronor per andel.

Av beloppet å 100 kronor skulle 25 kronor inbetalas kontant och å 75 kronor avlämnas revers, betalbar vid anfordran. Reverserna skulle användas såsom borgen för de för anläggningarnas utförande erforderliga lånen.

Det förutsättes, att statsbidrag erhålles till kontanta insatser å 25 kronor av samtliga andelar utom Gällivare sockens allmäningsfonds andelar. Sagda fond skall kontant inbetala denna insats å 25 kronor ävensom värdet av på dess andelar belöpande naturaprestationer eller 75 kronor per andel, vadan denna fond inbetalar kontant 100 kronor per andel. Vidare förutsättes, att kommunerna kontant inbetala värdet av naturaprestationerna för deras respektive andelar. Härigenom skulle följande kalkyler erhållas beträffande distributionsanläggningarnas finansiering:

	Gällivare socken Kronor	Nordöstra finnbygden Kronor	Summa Kronor
Kontant anläggningskostnad för området	275,000	330,000	605,000
Härav belöpa på			
1) statsbidrag för kontanta insatser å 25 kr.	$3,000 \times 25 = 75,000$	$3,700 \times 25 = 92,500$	167,500
2) Kommunerna för naturaprestationer	$100 \times 75 = 7,500$	$400 \times 60 = 24,000$	31,500
3) Gällivare sockens allmäningsfond	$300 \times 100 = 30,000$	—	30,000
	112,500	116,500	229,000
Återstå alltså att upplåna	162,500	213,500	376,000

Företagets genomförande enligt länsstyrelsens förslag innebär, att *staten* skulle bidra med

- 1) ett anslag å **340,000 kronor** för utförande av huvudledningen;
- 2) ett anslag å **167,500 kronor** för gäldande av samtliga andelars — utom de på Gällivare allmäningsfond belöpande 300 andelarnas — kontanta insats å 25 kronor; samt
- 3) ett statslån å **376,000 kronor**, motsvarande det belopp, som enligt ovanstående behöver upplånas, att utgå mot 4.5 % ränta och amorteras på 20 år, mot säkerhet av andelstecknarnas reverser.

Härmed skulle de kontanta utläggerna vid anläggningens utförande för de olika

medlemmarna minskas och därjämte möjliggöras en sänkt *energitaxa* av dels en fast årlig avgift av 9 kronor per andel och dels en förbrukningsavgift av 15 öre per kilowattimme. Årskostnaden per medelstor bondgård skulle kunna minskas med 5 kronor till 60 å 70 kronor.

De årliga utgifterna och inkomsterna för distributionsföretagen skulle bli följande:

Gällivare socken		Nordöstra finnbygden	
Utgifter.	Kronor	Utgifter.	Kronor
Ränta 4 5/8 % å 162,500 kronor	7,315	Ränta 4.5 % å 213,500 kronor	9,610
Amortering 1/30 av 162,500 kronor	8,125	Amortering 1/20 av 213,500 kronor	10,675
Underhåll 3 % å 275,000 kronor	8,250	Underhåll 3 % å 330,000 kronor	9,900
Kraftavgifter	9,000	Kraftavgifter	9,700
Allmänna omkostnader	3,310	Allmänna omkostnader	3,165
	<u>Summa 36,000</u>		<u>Summa 43,050</u>
 <i>Inkomster.</i>		 <i>Inkomster.</i>	
3,000 andelar å 9 kronor ¹	27,000	3,700 andelar å 9 kronor	33,300
60,000 Kwh å 15 öre	9,000	65,000 Kwh å 15 öre	9,750
	<u>Summa 36,000</u>		<u>Summa 43,050</u>

4. *Installationerna* skola bekostas av varje abonnent.

Beträffande det framlagda förslaget anför länsstyrelsen i sin skrivelse den 26 maj 1928 vidare:

I sin skrivelse den 9 februari 1928 hade länsstyrelsen framhållit, att de ekonomiska förhållandena i berörda bygder under de senast gångna åren varit dåliga på grund av trävarumarknadens läge. Tillgången på kontanter vore därför knapp, och det vore på den grund angeläget att i möjligaste mån söka nedbringa kontantutgifterna vid anläggningens utförande. Å andra sidan skapades undan för undan genom utvecklingen — och ej minst skulle det bli fallet genom den elektriska kraftens spridning över bygden — möjligheter till ekonomisk lyftning, som snart nog borde göra elektrifieringen ekonomiskt lönande. Om man t. ex. tänkte på den kooperativa mejerirörelse, vars framväxande över bygden mäktigt främjades av elektrifieringen, hade den i Norrbotten visat sig kraftigt bidra till höjande av välståndet och ökning av tillgång på kontanter samt sålunda till ett allmänt höjande av levnadsstandarden.

Det förslag, som länsstyrelsen ville förorda till genomförande, grundade sig sålunda på förutsättningarna för den nyss angivna finansplanen.

Beträffande detta förslags *genomförbarhet* i vad detsamma berodde på bygden själv finge länsstyrelsen hänvisa till att de sockenombud, som voro inkallade till konferens inför länsstyrelsen den 14 januari 1928, uttalat sig för möjligheten av att genomföra ett förslag, som till sin reala innebörd överensstämde med det härmed framlagda. Länsstyrelsen hade icke ansett lämpligt att för närvarande ånyo inhämta yttranden från de kommunala myndigheterna, enär det nu syntes bäst, att staten toge ställning till frågan, hur långt den ville sträcka sig med hjälp till frågans lösning, för att bygden därefter kunde bedöma, om den med detta stöd kunde genomföra en sådan lösning.

Efter att hava hänvisat till vad länsstyrelsen anfört i sin skrivelse den 9 februari 1928 i fråga om betydelsen av elektrifieringens utförande meddelar länsstyrelsen, att länsstyrelsen för belysande av denna fråga infordrat yttrande av jordbrukskonsulenten i Tornedalen W. L. Wanhainen, varav inhämtas, att

¹ För allmänningens fondens 300 andelar har icke beräknats fast årlig avgift.

elektrifieringen skulle bliva av stor betydelse för utvecklingen av jordbruket, boskapskötseln och hemslöjden och sålunda av folkförsörjningen överhuvud i dessa bygder. Genom den sålunda möjliggjorda tillgången på elektrisk energi skulle kraft kunna erhållas för drivande av kvarnar — i avsaknad av tjänlig drivkraft rådde nu, till hinder för sädesodlingen, stor brist på sådana — samt av tröskverk, vedsågar, vattenpumpar och mjölkningsmaskiner i ladugårdar ävensom för drift av mejerier, husbehovssägarverk och mindre snickeriverkstäder.

Slutligen anför länsstyrelsen såsom skäl för statens stödjande av ifrågakvarnande elektrifieringsföretag följande:

Den största posten i statens utgifter skulle motsvara den högspänningsledning, som måste framdragas från Gällivare till närheten av Tändö. Kostnaden för denna ledning, som borde tillhöra och skötas av vattenfallsstyrelsen, vore beräknad till 340,000 kronor. Förhållandet syntes vara, att vattenfallsstyrelsen med de direktiv, som gällde för dess verksamhet, icke kunde finansiera denna ledning på samma sätt som andra verket tillhörande ledningar, enär någon förräntning av däri nedlagt kapital icke vore påräknelig i överskådlig tid. För att det skulle bliva något av, måste sålunda kostnaden täckas genom särskilt anslag. Det syntes emellertid länsstyrelsen, som om det skulle föreligga en parallell till den nu ifrågasatta hjälpen åt dessa bygder i statsmakternas beslut år 1927 att bevilja 180,000 kronor för anläggning av en kabel mellan fastlandet och Öland för att möjliggöra elektrifiering av denna ö. Även för denna bygd gällde det, att den på grund av sitt läge i förhållande till lämplig kraftkälla ej av egen kraft mäktade åstadkomma den erforderliga elektrifieringen, men att en dylik elektrifiering ansågs erforderlig för att giva bygdens näringsliv möjlighet till uppräckning och utveckling. Efter kabelns färdigställande skulle densamma enligt föreliggande riksdagsbeslut med äganderätt överlämnas till vederbörande landsting. Här vore ju skillnaden den, att huvudledningen skulle förbliva i statens, vattenfallsstyrelsens, ägo, och vattenfallsstyrelsen skulle få utnyttja densamma för den ökade konsumtion, som undan för undan torde komma att utvecklas inom de av elektrifieringen berörda socknarna. Det måste också anses riktigt, att denna ledning vore i statens hand, ty den komme att vara en huvudnerv för kraftdistribution och genom densamma reglerades distributionen över betydande områden.

Utöver anslag till ovannämnda huvudlinje förutsatte finansplanen, att staten lämnade ett anslag av 167,500 kronor, motsvarande en kontantinsats av 25 kronor per andel. Vid det i utredningen berörda, år 1924 utförda elektrifieringsföretaget i vissa delar av Jukkasjärvi socken hade andelstecknarna själva inbetalat denna kontantinsats. För detta företags realiserande hade emellertid den kapitalstarka Jukkasjärvi kommun gjort en rätt så betydande kontant prestation, vilket berett en avsevärt lättnad. Även i övrigt hade förhållandena vid sistnämnda företag varit åtskilligt gynnsammare än vid de två företag, som avsåges i denna framställning, särskilt i fråga om att anskaffa de kontanter, som erfordrades i samband med anläggningen.

Förhållandena syntes å andra sidan vara sådana, att dessa två företag icke för närvarande kunde realiseras, utan att åtminstone det stöd lämnades, som i den nya finansieringsplanen förutsattes. Vile man nu genomföra saken, torde det ej vara annat att göra än lämna även denna bisträckning. Det skulle naturligtvis kunna sättas i fråga att skjuta på förverkligandet av dessa planer, till dess att bygden vunnit en större ekonomisk styrka, så att den själv kunde betala ifrågakvarnande kontantinsats, men det skulle betyda uppskjutande av frågan på mycket oviss tid, under vilken åtskilligt skulle kunna hända, som lade hinder i vägen för en enhetlig och rationell elektrifiering av dessa bygder

särskilt genom uppkomsten av flera lokala företag. Med hänsyn till vad som förut anförts rörande betydelsen av elektrifieringen av dessa i många avseenden efterblivna bygder hade länsstyrelsen ansett sig böra förorda, att även detta anslag lämnades.

Det torde vara av intresse att i detta sammanhang omnämna, att den till 1928 års riksdag av vissa riksdagsmän ingivna motionen om elektrifiering av här berörda socknar förutsatte anslag av staten dels till ovannämnda huvudlinje, dels till föreningarnas distributionsnät av sammanlagt för båda företagen 350,000 kronor.

Då den tänkta förutsättningen, att staten skulle lämna ett amorteringslån till de båda företagen av 376,000 kronor mot 4.5 % ränta och amortering på 20 år samt med andelstecknarnas reverser som borgen, torde kunna ske utan någon pekuniär uppoffring från statens sida, torde denna förutsättning kunna uppfyllas.

På grund av det anförda hemställer länsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte för elektrifiering av nu ifrågakvarande socknar i Norrbottens län utverka *dels* ett anslag av 340,000 kronor för anläggning genom vattenfallsstyrelsen av en huvudledning för 20,000 volts spänning från Gällivare till förut angiven punkt i närheten av Tarendö, *dels* ett anslag av 167,500 kronor såsom kontant bidrag till de för elektrifieringens genomförande i de berörda socknarna bildade ekonomiska föreningarna för utförande av de elektriska distributionsnäten inom socknarna, *dels ock* ett statslån av 376,000 kronor åt de ovannämnda ekonomiska föreningarna mot borgen av andelstecknarnas reverser samt löpande med 4.5 % ränta och en amorteringstid av 20 år.

Yttranden. *Vattenfallsstyrelsen* har anfört följande:

Av en inom vattenfallsstyrelsen utarbetad promemoria i detta ärende av den 28 juni 1928 framginge, att det i länsstyrelsens förslag antagna kraftpriset av 150 kronor per kilowatt och år för 125 kilowatt, levererade vid 20,000 volt vid tvenne mätningpunkter, icke vore ur vattenfallsstyrelsens affärssynpunkt tillfredsställande utan medförde en årlig förlust för styrelsen på något tusental kronor. Med hänsyn till elektrifieringens stora betydelse för de orter, som härigenom skulle få sin kraftfråga ordnad, vore emellertid vattenfallsstyrelsen för sin del beredd att leverera den erforderliga kraften på de av länsstyrelsen angivna villkoren, under förutsättning att till vattenfallsstyrelsens förfogande ställdes ett anslag å 340,000 kronor för huvudledning från Gällivare samt mätningstationer och att detta anslag icke behövde belasta kraftverkets kapitalkonto utan omedelbart avskreves, vadan anslaget sålunda borde utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Kommerskollegium och *lantbruksstyrelsen* hava anfört följande:

Ämbetsverken ansåge för sin del i likhet med länsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen, att särskilda skäl finnes för statens medverkan att förskaffa befolkningen uti dessa glest bebyggda och i flera avseenden mindre väl lottade trakter tillgång till elektrisk energi för belysning och drivkraft. Även om härigenom vissa fördelar kunde antagas tillskyndas jordbruket inom dessa nejder, syntes dock de väsentligaste skälen för statens ingripande härvidlag ligga på det sociala och måhända jämväl nationella området. Utan bistånd från det allmännas sida torde en rationell elektrifiering därstädes näppeligen kunna komma till stånd. Härvid kunde även erinras om att tillgång till elektrisk energi numera ofta vore av lika stor betydelse för befolkningen som allehanda kommunikationsmedel, såsom telegraf och telefon, vägar, järnvägar och

automobillinjer, för vilkas anordnande staten vidkändes stora upppoffringar. Ämbetsverken finge i övrigt rörande det framlagda förslaget anföra följande.

Någon erinran mot företagets organisation eller anläggningarnas planläggning i tekniskt avseende syntes ej vara att göra.

Kostnadsberäkningarna för föreningsnäten torde väl ock vara uppgjorda med ledning av i dessa trakter gällande arbetspriser och med kännedom om kostnaden för därstädes förut utförda liknande ledningsbyggnader. Högspänningsledningarna vore avsedda att utföras med 3×16 mm² järntråd och syntes hava beräknats till cirka 1,200 kr/km. Lågspänningsledningarna utfördes med koppartråd.

För den matarledning, 85 km, 20,000 volt, som enligt förslaget skulle utföras av vattenfallsstyrelsen, hade beräknats en kostnad av 340,000 kronor eller 4,000 kronor per kilometer, motsvarande en väsentligt högre byggnadsstandard än enskilda företagare plögade tillämpa. Därest denna ledning kunde utföras efter en billigare standard utan att äventyra rimlig driftsäkerhet, borde en avsevärd besparing ernås. I ändamål att så vitt möjligt nedbringa statsanslaget vore denna sak synbarligen värd beaktande vid en eventuell utbyggnad. Statsanslag av detta slag utan förräntnings- eller återbetalningskyldighet hade en gång tidigare beviljats i liknande syfte, i det 1927 års riksdag anslog 180,000 kronor att av vederbörande landsting disponeras till en numera utlagd sjökabel från fastlandet till Öland för underlättande av öns elektrifiering.

Statsbidrag till byggande av andelsföreningars ledningsnät hade hittills icke lämnats men hade här föreslagits till ett belopp av 167,500 kronor, då utredningen givit vid handen, att det ursprungligen förutsatta kontantbidraget av 25 kronor per andel ej kunde åvägabringas. Givetvis kunde man ifrågasätta att upptaga en andelsinsats till lägre belopp och att öka lånens storlek och på så sätt reducera det erforderliga statsbidraget. Inga säkra hållpunkter föreläge dock i utredningen för uppgörande av dylika alternativa förslag. Då länsstyrelsen efter omsorgsfull prövning kommit till den övertygelsen, att det begärda statsbidraget vore nödvändigt för företagets realiserande och i detta fall behjärtansvärda skäl härför anförts, ansågo sig ämbetsverken ej böra motsätta sig detsamma. Härvid måste dock understrykas, att dylikt understöd endast borde förekomma i särskilda undantagsfall. Vid elektrifieringen av Jukkasjärvi socken, där föreningens ledning utginge från Kiruna, hade något bidrag av detta slag icke sökts eller erfordrats, när denna kommuns ekonomiska ställning vore sådan, att den, enligt vad ämbetsverken erfarit, torde betalat icke endast alla andelsinsatser à 25 kronor utan även naturaprestationerna med 80,000 kronor.

Vad beträffade de föreslagna statslånen till föreningarna å sammanlagt 376,000 kronor på 20 år efter 4 $\frac{1}{2}$ %, så syntes dessa lån lämpligen böra i vanlig ordning sökas och lämnas från kraftledningslånefonden, vars kapitaltillgång för närvarande medgäve en sådan utlåning utan att särskilt anslag därför krävdes. Den för dylika lån fastställda räntefoten vore emellertid 5 %, och avvikelse därifrån torde ej böra ifrågakomma. Årskostnaden för lånen hade i förslaget upptagits till 4.5 % ränta och $\frac{1}{20}$ amortering eller sammanlagt 9.5 %, vilken procentsats sedan efter hand sjonke. Till kraftledningslånefonden skedde återbetalningen efter två amorteringsfria år under följande 18 till högst 28 år med lika annuitet, uppgående till 8.6 % respektive 6.7 % å ursprungliga lånebeloppet. Detta torde vara en för låntagaren fördelaktigare form för återbetalning, i det att lånekostnaden under den första tiden bleve väsentligt reducerad. Lämpligt syntes vara, att kommunerna tecknade borgen för lånen i proportion till antalet andelar inom var och en av dem och mot säkerhet av anläggningar och andelsreverser.

Föreningens strömtaxor hade avpassats så, att något överskott ej skulle uppstå. Under denna förutsättning hade årliga inkomster och utgifter enligt utredning av den 24 maj 1928 beräknats för Gällivare socken till 36,000 kronor och för nordöstra finnbygden till 43,050 kronor.

Enligt dessa siffror skulle, med den påräknade förbrukningen, konsumenterna betala i genomsnitt 79,050 kr. : 125,000 kwh = 63 öre per kilowattimme — alltså ett högt pris trots alla bidrag. Uppskattades värdet av de engångskostnader, som ej skulle amorteras, till 5 % av deras kapitalvärde, tillkomme för naturaprestationerna 14 öre och för statsbidraget 21 öre; tillsammans erhöles då en totalkostnad av 98 öre per kilowattimme.

Enär utgifterna nästan uteslutande utgjordes av fasta kostnader och inkomsterna till övervägande del av fasta andelsavgifter, vore kalkylens hållbarhet väsentligen beroende av antalet andelar, från vilka årsavgift erhöles.

I detta avseende syntes en betydande osäkerhet vidlåda förslaget. I skrivelse den 18 juni 1928 hade sålunda elektricitetsföreningens ombudsman framhållit, att anslutningen inom Gällivare blivit överskattad, och han uppgåve 2,500 andelar såsom en sannolikare siffra än kalkylens 3,000. Även inom det andra företaget syntes man tveksam om anslutningens omfattning. Nu kunde man visserligen vänta, att åtskilliga konsumenter anmälde sig först när företaget kommit i gång. För den händelse staten skulle bidra med en avsevärd del av kostnaden, torde dock böra krävas, att man på förhand genom bindande andelsteckning försäkrat sig om sådan tillslutning, att en tillförlitlig räntabilitetsberäkning kunde framläggas. Innan detta skett, torde intet statsbidrag böra utbetalas och ej heller utbyggnaden igångsättas. I detta sammanhang kunde anföras, att elektrifieringen på Ölands landsbygd hittills fortskridit mycket obetydligt och att den ovan omnämnda, av staten bekostade sjökabeln tills vidare utnyttjades huvudsakligen endast för en industriell anläggning.

Huruvida den i förslaget angivna grunden för vad som skulle förstås med »förbrukningsenhet» vore den mest lämpliga i och för ernående av andelsteckning och rationell utnyttjning, därom kunde möjligen råda olika meningar. Detta vore dock närmast en inre föreningsfråga, som borde tagas i övervägande vid utarbetandet av föreningsstadgar och taxor. Härvid syntes lämpligen ett samarbete böra äga rum med någon representant för ämbetsverken.

Av det anförda framginge, att ovanberörda elektrifieringsföretag inom Norrbottens finnbygd krävde osedvanligt omfattande anläggningar och stora uppoffringar från statens sida i och för distribution av ett helt ringa kraftbelopp. Särskild hänsyn torde dock härvid böra fästas vid önskvärdheten av att bereda möjlighet även för dessa avlägsna trakters befolkning att komma i åtnjutande av några av de förmåner, som i stor utsträckning tillkomme landets övriga invånare, och därigenom hos denna befolkning stärka känslan av samband med landet i övrigt.

I sådant hänseende torde ett bidrag av statsmedel för nu ifrågavarande ändamål i viss mån kunna jämföras med de utgifter, statsverket ansetts böra ikläda sig för anläggning och drift av de s. k. kulturbanorna i övre Norrland liksom för större landsvägsbyggen och inrättande av postdiligenslinjer. Även dessa senare anläggningar och kommunikationsleder måste ju betraktas såsom under överskådlig framtid i och för sig oräntabla eller t. o. m. direkt förlustbringande företag. Att de ändock ansetts vara ur allmän synpunkt försvarliga eller nödvändiga hade ju närmast berott dels på de möjligheter för allmän materiell och kulturell utveckling, som därigenom beretts de berörda trakterna, dels måhända även på en känsla av rättvisan däri, att de nordligaste delarna av vårt land, vilka i sin helhet tillförde staten och landet betydande inkomster, även kunde anses berättigade till ett särskilt stöd för

främjande av en dylik utveckling. Härvid vore tillika att märka, att de ifrågasatta anslagen för elektrifiering dock vore begränsade till en *engångs-utgift* och icke, såsom vissa av de förutnämnda järnvägsanläggningarna, torde behöva befaras innebära någon årlig utgift för täckande av driftunderskott.

Ämbetsverken anföra slutligen, att det huvudsakligen vore av hänsyn till sålunda angivna och liknande motiv, som ämbetsverken funne sig böra tillstyrka länsstyrelsens i Norrbottens län framställning beträffande ifrågavarande elektrifieringsföretag, varvid emellertid ämbetsverken föreslå, att anslaget till huvudledningen bestämmes till högst 300,000 kronor samt att ingen del av de ifrågasatta anslagen måtte utbetalas, förrän vederbörande distributionsföreningar bildats och bindande teckning ägt rum för omkring 2,500 andelar i Gällivare socken och omkring 3,000 andelar i nordöstra finnbygden.

Statskontoret har i sitt utlåtande anfört:

Behovet och nyttan av framledande av elektrisk energi till ifrågavarande, avlägset liggande delar av Norrbottens län hade synnerligen starkt framhållits i handlingarna i ärendet. Statskontoret hade därför intet att erinra mot att staten bidroge till gäldande av kostnaderna för ett företag i sådan riktning.

Frågan huruvida den nu föreslagna kraftanläggningen kunde anses på lämpligaste sätt planlagd ur teknisk och ekonomisk synpunkt undandroge sig givetvis statskontorets bedömande, liksom ock de kostnadsberäkningar, som låge till grund för det föreliggande förslaget.

Av nyss angivna skäl ansåge sig statskontoret icke kunna göra något uttalande angående beloppet av det anslag, som erfordrades för byggande genom vattenfallsstyrelsens försorg av huvudledningen Gällivare—Tärendö, men finge statskontoret tillstyrka, att erforderligt anslag upptoges i riksstaten på sätt vattenfallsstyrelsen föreslagit.

Framställningen om bidrag av statsmedel till de ifrågasatta distributionsledningarna måste, då man vid bifall till framställningen skulle komma in på ett helt nytt område för statsunderstöd, vålla tvekan med hänsyn till möjligen uppstående konsekvenser. Då emellertid, såsom ovan framhållits, alldeles särskilda omständigheter i detta fall förelåge, syntes berörda förhållande icke böra utgöra hinder för beviljande av statsbidrag jämväl till distributionsledningarna. Anslag till detta understöd torde böra uppföras under någon av riksstatens huvudtitlar, förslagsvis den sjätte. Då arbetet med distributionsledningarna väl borde igångsättas redan under år 1929 och då det torde dröja avsevärd tid, innan det ifrågasatta låneunderstödet bleve beviljat och utbetalt, syntes någon del av det för distributionsledningarnas anläggning begärda anslaget böra upptagas redan i riksstaten för budgetåret 1929/1930.

Enligt vad kommerskollegium och lantbruksstyrelsen upplyst, kunde kraftledningslånefonden disponeras för utlämnande av lån till så stort belopp, som blivit ifrågasatt. Vid sådant förhållande syntes sagda fond också böra för ändamålet disponeras, och vore särskilt anslag för detta ändamål sålunda icke erforderligt. Anledning syntes heller icke föreligga att för det ifrågasatta lånet utverka andra villkor än dem, som nu gällde för lån från kraftledningslånefonden. Hinder för utbetalande av beviljat lån torde icke uppstå, därest, såsom kommerskollegium och lantbruksstyrelsen förutsatt, vederbörande kommuner tecknade borgen i proportion till antalet andelar inom var och en av dem.

Slutligen finge statskontoret instämma i det av nyss nämnda myndigheter gjorda uttalandet, att föreskrift borde meddelas, att ingen del av de ifrågasatta anslagen finge utbetalas, innan de planerade andelsföreningarna bildats och de

kunde uppvisa, att bindande andelsteckning erhållits till det antal, som av myndigheterna angivits såsom minimum för säkerställande av företagens räntabilitet, eller 2,500 för Gällivareföreningen och 3,000 för Finnbygdsföreningen.

Departements-
chefen.

Det har länge varit ett önskemål att kunna tillhandahålla kraft inom de vidsträckta områden, som ligga inom Gällivare, Korpilombolo, Tärenö, Junosuando och Pajala socknar av Norrbottens län. I sådant syfte framlades redan tidigt olika förslag till elektrifiering av dessa delar av länet, varvid närmast lokala vattenkraftkällor ifrågasattes till utbyggande. Det visade sig emellertid, att man icke på detta sätt kunde vinna en lösning, som gav erforderliga möjligheter till utveckling och som var ur ekonomisk synpunkt genomförbar. Strävandena hava därför måst inriktas på att söka tillföra ifrågavarande områden kraft från en större, men mera avlägsen kraftkälla. Den ingående utredning i sådant syfte, som genom länsstyrelsens i Norrbottens län försorg verkstälts, har givit vid handen, att det lämpligaste sättet att genomföra elektrifieringen är att medelst en huvudledning från Gällivare till lämplig punkt i Tärenö överföra elektrisk energi från Porjus kraftverk och att distribuera kraften genom särskilda andelsföretag, ett för Gällivare och ett för de övriga socknarna. För att denna plan skall kunna förverkligas med överkomliga kostnader för konsumenterna, har ifrågasatts, att staten skulle i avsevärd omfattning ekonomiskt medverka till företagets genomförande.

Om elektrifiering av en bygd i allmänhet är av stor betydelse för dess framåtskridande, så torde detta alldeles särskilt gälla beträffande de avlägsna trakter, varom nu är fråga. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava kommerskollegium och lantbruksstyrelsen lika med länsstyrelsen kraftigt framhållit de välbehövliga möjligheter till allmän materiell och kulturell utveckling, som genom den nu framförda planens förverkligande skulle öppnas för dessa bygder, liksom de understrukt dess alldeles särskilda betydelse för stärkande hos befolkningen därstädes av känslan av samband med landet i övrigt — allt synpunkter, vilkas stora berättigande torde ligga i öppen dag och i vilka jag vill på det livligaste instämma. Då nu utredningen visat, att en elektrifiering av dessa trakter icke kan på ekonomiskt drägliga villkor komma till stånd med anlitan endast av bygdens egna tillgångar, synas alltså mycket goda skäl föreligga, att staten här liksom vid Ölands elektrifiering träder hjälpare emellan. Jag anser mig därför böra förorda, att staten i större utsträckning än eljest plägar vara fallet lämnar sin medverkan till företagets genomförande.

Enligt föreliggande förslag skulle den erforderliga huvudledningen från Gällivare, vilken beräknats draga en kostnad av 340,000 kronor, utbyggas och underhållas genom vattenfallsstyrelsens försorg. Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen hava ifrågasatt, huruvida icke för nedbringande av statsverkets kostnader berörda huvudledning skulle kunna utföras på ett mindre kostsamt sätt än som föreslagits, samt med hänsyn härtill tillstyrkt ett anslag av högst 300,000 kronor för ändamålet. Detta förslag synes förtjänt av överbärande, och torde utredning därom böra verkställas,

innan medel till arbetets påbörjande ställas till vattenfallsstyrelsens förfogande. Då för ledningens utförande för nästkommande budgetår endast skulle äskas ett begynnelseanslag av 100,000 kronor, torde frågan om det ytterligare anslag, som för ledningens färdigställande kan bliva erforderligt, få underställas nästkommande års riksdag. Såsom redan i statsverkspropositionen förutsatts, skulle de för huvudledningen erforderliga kapitalökningsanslagen utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Vad beträffar statens medverkan till utförande av distributionsföreningarnas ledningsnät, har i sådant syfte hemställts om dels ett statsbidrag å 167,500 kronor utan återbetalningsskyldighet och dels ett lån å 376,000 kronor ur kraftledningslånefonden. Något statsunderstöd utan återbetalningsskyldighet har för sådant ändamål icke förut lämnats. Med hänsyn emellertid till de särskilda omständigheter, som tala för ifrågavarande företags genomförande, och då detta bliver möjligt endast under förutsättning att det föreslagna statsbidraget lämnas, vill jag förorda att så sker. Med äskande av anslag för detta ändamål torde emellertid böra anstå till ett kommande budgetår. Vidkommande lånet från kraftledningslånefonden torde, såsom de i ärendet hörda ämbetsverken anfört, detsamma icke böra utlämnas under andra villkor än de för lån från nämnda fond föreskrivna. I fråga om avvägningen av beloppen av statsbidrag och lån vill jag redan nu framhålla, att med hänsyn till elektrifieringsföretagets räntabilitet någon minskning av understödsbeloppet och motsvarande höjning av lånebeloppet icke lärer böra ifrågakomma.

Då staten i enlighet med vad nu förordats skulle så avsevärt bidraga till ifrågavarande elektrifieringsföretags genomförande, synes man böra fordra garanti för att företaget redan från början blir ekonomiskt säkerställt. Innan någon del av anslagsmedlen utbetalas, torde det därför böra visas, att de ifrågasatta föreningarna bildats och vederbörligen registrerats samt att bindande teckning skett för tillräckligt antal andelar. Vid föreningarnas bildande och taxors bestämmande torde, såsom kommerskollegium och lantbruksstyrelsen påpekat, samarbete med nämnda ämbetsverk böra äga rum.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande av en kraftledning från Gällivare för elektrifiering av vissa delar av Norrbottens län för budgetåret 1929/1930 under utgifter för kapitalökning anvisa ett reservationsanslag av ..... kronor 100,000, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Hellenius.